

MALTA

**Fil-Qorti tal-Maġistrati (Malta)
Magistrat
Dr. Gabriella Vella B.A., LL.D.**

Avviż Nru. 460/97VG

Fuel Oil & Petroleum Co. Ltd.

Vs

Nica Limited

Illum 13 ta' April 2021

Il-Qorti,

Rat l-Avviż ipprezentat mis-soċjetà Fuel Oil & Petroleum Co. Ltd. fis-6 ta' Marzu 1997 permezz ta' liema titlob li s-soċjetà Nica Limited tiġi kkundannata thallasha s-somma ta' disa' mija disgħa u għoxrin Liri Maltin u sitta u tletin ċenteżmu (Lm929.36), illum ekwivalenti għal elfejn mija erbgha u sittin Euro u tnejn u tmenin ċenteżmu (€2164.82), rappreżentanti l-valur ta' lubricating oil minnha mibjugħ u konsenjat lilha, bl-imghax legali dekoribbli mid-data tal-konsenja sad-data ta' l-effettiv pagament u bl-ispejjeż, inklużi dawk ta' l-ittra ufficjali datata 25 ta' April 1996, kontra s-soċjetà Nica Limited;

Rat in-Nota ta' l-Eċċezzjonijiet tas-soċjetà konvenuta permezz ta' liema teċċepixxi: (i) illi t-talbiet attriċi huma infondati fil-fatt u fil-liġi billi hija ma għandha tagħti xejn lis-soċjetà attriċi; (ii) is-soċjetà attriċi għandha tagħti d-dettalji preċiżi tal-pretensjonijiet tagħha u tippreżenta kopji ta' l-invoices originali li fuqhom qegħdha tibbaża l-pretensjonijiet tagħha. Tirriserva li tressaq eċċezzjonijiet ulterjuri wara li is-soċjetà attriċi tagħti dettalji dwar il-pretensjonijiet tagħha;

Rat in-Nota ta' l-Eċċezzjonijiet ulterjuri tas-soċjetà konvenuta permezz ta' liema teċċepixxi li l-azzjoni attriċi hija preskritta ai termini ta' l-Artikolu 2148(b) tal-Kap.16 tal-Liġijiet ta' Malta;

Semgħet ix-xhieda ta' Michael Angelo Fenech, rappreżentant tas-soċjetà attriċi, mogħtija waqt is-seduti tas-27 ta' Settembru 1999¹, tat-22 ta' Frar 2010², tat-23 ta'

¹ Fol. 20 sa' 26 tal-proċess.

² Fol. 163 sa' 165 tal-proċess.

April 2012³ u tas-16 ta' Ottubru 2012⁴ u rat id-dokumenti esebiti minnu a fol. 27 u 28 tal-proċess u d-dokumenti markati Dok. "GV1" sa' Dok. "GV5" a fol. 152 sa' 162 tal-proċess, semgħet ix-xhieda ta' Paul Cassar, rappreżentant tas-soċjetà konvenuta, mogħtija waqt is-seduta tal-31 ta' Jannar 2000⁵ u x-xhieda ta' Michael Fenech mogħtija waqt is-seduta tal-31 ta' Jannar 2001⁶, semgħet ix-xhieda ta' Felix Tabone mogħtija waqt is-seduti tal-25 ta' Frar 2003⁷ u tas-26 ta' Ottubru 2015⁸ u semgħet ix-xhieda ta' Charles Cassar, rappreżentant tas-soċjetà konvenuta, mogħtija waqt is-seduti tat-2 ta' Marzu 2005⁹, tad-9 ta' Mejju 2007¹⁰, ta' l-1 ta' Lulju 2013¹¹, tal-31 ta' Ottubru 2013¹² u tat-18 ta' Ġunju 2015¹³, rat l-ittra ufficjali datata 25 ta' April 1996 esebita mis-soċjetà attriċi permezz ta' Nota ppreżentata fit-23 ta' Settembru 2011 a fol. 172 sa' 175 tal-proċess, rat il-Mandat ta' Sekwestru bin-Numru 430/97 u l-Mandat ta' Sekwestru bin-Nurmu 431/97 entrambe fl-ismijiet "Fuel Oil & Petroleum Co. Ltd. v. Nica Limited" esebiti mis-soċjetà attriċi permezz ta' Nota ppreżentata fid-19 ta' Ottubru 2012 a fol. 194 sa' 210 tal-proċess;

Rat il-Kapitolu ppreżentat mis-soċjetà attriċi fil-konfront tas-soċjetà konvenuta fil-5 ta' Lulju 2004 a fol. 100A tal-proċess u semgħet ix-xhieda in subizzjoni ta' Charles Cassar, rappreżentant tas-soċjetà konvenuta, mogħtija waqt is-seduta tad-19 ta' Lulju 2004¹⁴;

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet tas-soċjetà attriċi ppreżentata fit-22 ta' Lulju 2014 a fol. 223 sa' 230 tal-proċess, rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet tas-soċjetà konvenuta ippreżentata fl-20 ta' Jannar 2016 a fol. 252 sa' 259 tal-proċess u rat in-Nota Responsiva tas-soċjetà attriċi u d-dokumenti annessi magħha ppreżentati fl-10 ta' Marzu 2016 a fol. 261 sa' 273 tal-proċess;

Semgħet it-trattazzjoni orali finali da parte tas-soċjetà attriċi, liema trattazzjoni kienet tirrigwarda b'mod partikolari t-talba avvanzata mis-soċjetà konvenuta fin-Nota ta' Sottomissjonijiet tagħha għall-isfilz tar-recording tat-telefonata esebiti minn Michael Angelo Fenech a fol. 156 sa' 162 tal-proċess;

Rat l-atti kollha tal-kawża;

Ikkunsidrat:

Bil-proċeduri odjerni s-soċjetà attriċi titlob li s-soċjetà konvenuta tiġi kkundannata tħallasha s-somma Lm929.36, illum ekwivalenti għal €2164.82, rappreżentanti l-valur ta' lubricating oil minnha mibjugħ u konsenjat lill-imsemmija soċjetà konvenuta. Is-soċjetà konvenuta tilqa' għat-talba attriċi bis-segwenti eċċezzjonijiet:(i) illi t-talbiet attriċi huma infondati fil-fatt u fil-liġi billi hija ma

³ Fol. 180 184 tal-proċess.

⁴ Fol. 187 sa' 193 tal-proċess.

⁵ Fol. 40 sa' 44 tal-proċess.

⁶ Fol. 53 sa' 55 tal-proċess.

⁷ Fol. 79 u 80 tal-proċess.

⁸ Fol. 242 sa' 250 tal-proċess.

⁹ Fol. 110 sa' 113 tal-proċess.

¹⁰ Fol. 136 u 137 tal-proċess.

¹¹ Fol. 215 sa' 217 tal-proċess.

¹² Fol. 219 tal-proċess.

¹³ Fol. 236 u 237 tal-proċess.

¹⁴ Fol. 102 u 103 tal-proċess.

għandha tagħti xejn lis-soċjetà attriċi; (ii) is-soċjetà attriċi għandha tagħti d-dettalji preċiżi tal-pretensjonijiet tagħha u tippreżenta kopji ta' l-invoices oriġinali li fuqhom qeghdha tibbaża l-pretensjonijiet tagħha. Tirriserva li tressaq eċċezzjonijiet ulterjuri wara li is-soċjetà attriċi tagħti dettalji dwar il-pretensjonijiet tagħha, u bl-eċċezzjoni ulterjuri li l-azzjoni attriċi hija preskritta ai termini ta' l-Artikolu 2148(b) tal-Kap.16 tal-Liġijiet ta' Malta.

Fil-fehma tal-Qorti l-ewwel kwistjoni li għandha tiġi kkunsidrata hija dik sollevata mis-soċjetà konvenuta bl-eċċezzjoni ulterjuri tagħha li l-azzjoni attriċi hija preskritta a termini ta' l-Artikolu 2148(b) tal-Kap.16 tal-Liġijiet ta' Malta.

Preskrizzjoni a termini ta' l-Artikolu 2148(b) tal-Kap.16 tal-Liġijiet ta' Malta:

L-Artikolu 2148(b) tal-Kap.16 tal-Liġijiet ta' Malta jipprovdi li *l-azzjonijiet hawn taħt imsemmija jaqgħu bi preskrizzjoni bl-egħluq ta' tmintax-il xahar: ... (b) l-azzjonijiet ta' kredituri għall-prezz ta' merkanzija, oġġetti jew ħwejjeġ oħra mobbli, mibjugħa bl-innut.*

B'referenza għall-applikazzjoni ta' dan it-terminu ta' preskrizzjoni l-Qorti tirreferi għal dak osservat mill-Qorti ta' l-Appell (Sede Inferjuri) fis-sentenza fl-ismijiet **Pace Associates Limited v. Drawing Techniques Limited, Appell Ċivili Nru. 148/03** deċiża fis-7 ta' Diċembru 2005, fejn appuntu nġhad illi: *skond l-Artikolu 2955(5) tal-Kodiċi Ċivili Taljan jippreskrivu ruħhom b'għeluq sena d-drittijiet 'dei commercianti per il prezzo della merce vendute a chi non ne fa commercio'. Jidher li f'dan il-liġi tagħna ma segwietx dik Taljana in kwantu tirreferi biss għall-bejgħ bl-'innut'. L-istess liġi tagħna ma tagħmilx distinzjoni bejn bejgħ bl-innut u bejgħ bl-ingrossa imma jidher, imbagħad, li din id-distinzjoni ġiet supplimentata mill-ġurisprudenza tagħna. Fl-ewwel lok jinsab ritenut illi fil-każ ta' bejgħ 'bl-innut' huma kontemplati daww kollha, kummerċjanti jew le, li jbiegħu oġġetti ta' konsum ġjornaljier, tant lil min hu kummerċjant kemm lil min mhux. (Ara Kollez. Vol. XLV pIII p813). Dan ifisser li fl-Artikolu 2148(b) il-liġi tagħna tipprexxindi mill-kwalità tal-persuni u anzi ma tħarisx lejn dik li tista' tkun abitwalment il-professjoni tan-negozjant imma tħares lejn il-vendita partikulari in kwistjoni per se (Kollez. Vol. XLVIII p II p959). L-istess ġurisprudenza tistabilixxi imbagħad il-kriterju distintiv fundamentali bejn bejgħ bl-innut u bejgħ bl-ingrossa billi tafferma illi fejn il-prezz reklammat huwa għall-merce destinata biex dik tiġi rivenduta jew manifatturata f'opra (Kollez. XXIII pI p909) jew fejn wieħed ibiegħ lil persuni li jinnegozjaw fil-merce mibjugħa u dan fi kwantità apprezzabbli, allura l-bejgħ hu wieħed bl-ingrossa (Giuseppe Borg v. Dr. Giovanni Bonello et nomine et, Appell Ċivili, 22 ta' Ġunju 1970). Għalhekk il-grossista "vende per lo più a color i quali commerciano della cosa comprata" mentri l-innutant "vende per lo più a compratori e in piccole quantità misurata al disogno di costoro" (Vol. XXI pIII p235). Fl-ewwel każ il-kreditu hu soġġett għall-preskrizzjoni kwinkwennali stabbilita fl-Artikolu 2156(f), fil-każ tat-tieni għall-preskrizzjoni ta' tmintax-il xahar kif provvdut fl-Artikolu 2148(b). ... Kif kellha okkażjoni tesprimi ruħha l-Qorti ta' l-Appell Kummerċjali fil-kawża "Adrian Strickland nomine v. Anthony Sammut" deċiż fit-3 ta' Ġunju 1975, jiġi hawn rilevat illi n-natura ta' bejgħ bl-ingrossa ma tikkonvertix ruħha f'bejgħ bl-innut minħabba l-fatt li l-konsenja ta' l-oġġetti ma ssirx f'daqqa, imma huwa n-*

negozju globali li jiddetermina taht liema kategorija għandu jiġi klassifikat il-bejgħ’.

Mill-provi prodotti jirriżulta li s-soċjetà konvenuta kienet ilha għal diversi snin, senjatament bejn l-1990 u l-1994, tixtri żejt mingħand is-soċjetà attriċi li hija magħrufa magħha bħala tat-Texaco¹⁵. Is-soċjetà konvenuta tikkontendi li bħala kwantitajiet ma kenitx tixtri ħafna, l-iktar l-iktar żewġ drums żejt f’daqqa¹⁶, u li dan iż-żejt ma kenitx tbiegħu iżda kienet tużah fil-karozzi tal-klijenti tagħhom li jinbidlulhom iż-żejt u l-filters¹⁷. Fir-rigward fix-xhieda in eżami li ta waqt is-seduta tat-18 ta’ Ġunju 2015¹⁸, Carmel Cassar, rappreżentant tas-soċjetà konvenuta, iddikjara li dan iż-żejt akkwistat mingħand is-soċjetà attriċi kien jintuża *għas-servizz tagħna* iżda in kontro-eżami għall-mistoqsija *mela qed tgħid li biex tbiddu iż-żejt u l-filter ta’ xi karozzi, intom bl-istation hux hekk, ara taqblux li parti mis-servizzi li kontu tagħtu fl-istation huwa bdil ta’ żejt u filters tal-karozzi tal-klijenti tagħkom?* huwa wieġeb *li jiġu hemmhekk fl-istation u għall-mistoqsija ulterjuri jiġifieri kienu jiġu hemmhekk biex jibdlu iż-żejt u filter?* Carmel Cassar wieġeb *iva* u mill-ġdid għall-mistoqsija *u taqbel miegħi li dan iż-żejt kien jintuża wkoll fil-karozzi tal-klijenti li kienu jiġu għandkom biex ibiddu iż-żejt u l-filter?* huwa wieġeb *iva*.

Minn dan kollu jirriżulta għalhekk li bejn is-soċjetà attriċi u s-soċjetà konvenuta kien hemm negozju kummerċjali li dam għaddej għal ben ħames snin fejn is-soċjetà konvenuta kienet minn żmien għal żmien takkwista drums taż-żejt mingħand is-soċjetà attriċi, liema żejt kien jiġi minnha utilizzat fl-operat tan-negozju tagħha minn ġol-petrol station proprjetà tagħha, senjatament kien jintuża minnha meta klijenti tagħha kienu jitolbu biex jinbidlu iż-żejt u l-filters tal-vetturi tagħhom. B’hekk dan ma kienx każ ta’ konsenji individwali iżda ta’ fornituri regolari ta’ żejt għall-finijiet tan-negozju tas-soċjetà konvenuta.

Hawn il-Qorti tagħmel referenza għal dak osservat mill-Qorti ta’ l-Appell (Sede Kummerċ) fis-sentenza fl-ismijiet **Giovanni Micallef v. Giuseppe Azzopardi**, deciza fid-19 ta’ Ġunju 1933: *che da ciò emerge anche chiaro che i rapporti interceduti tra l’attore e il convenuto sono rapporti d’indole commerciale perchè il citato non acquistava il vino per proprio uso ma per venderlo nella sua bottega ... E quindi le somministrazioni e consegne che l’attore faceva al citato, come evincesi dal complesso di prove, non devono considerarsi come singole consegne a credenza ma come diverse forniture da formare un solo conto.*

Meta dawn il-fatti jiġu kkunsidrati fid-dawl tal-principji ġuridici iktar ‘l fuq citati relattivament għall-applikazzjoni ta’ l-Artikolu 2148(b) tal-Kap.16 tal-Liġijiet ta’ Malta, jirriżulta b’mod ċar li fil-każ in eżami n-negozju bejn is-soċjetà attriċi u s-soċjetà konvenuta ma jistax jitqies li kien wieħed bl-immnut u konsegwentement

¹⁵ Xhieda mogħtija minn Paul Cassar, rappreżentant tas-soċjetà konvenuta, mogħtija waqt is-seduta tal-31 ta’ Jannar 2000, fol. 40 sa’ 44 tal-proċess u xhieda mogħtija minn Michael Fenech mogħtija waqt is-seduta tako31 ta’ Jannar 2001, fol. 53 sa’ 55 tal-proċess.

¹⁶ Xhieda mogħtija minn Charles Cassar, rappreżentant tas-soċjetà konvenuta, mogħtija waqt is-seduta tat-2 ta’ Marzu 2005, fol. 110 sa’ 113 tal-proċess.

¹⁷ Xhieda mogħtija minn Charles Cassar, rappreżentant tas-soċjetà konvenuta, mogħtija waqt is-seduta tat-18 ta’ Ġunju 2015, fol. 236 u 237 tal-proċess.

¹⁸ Fol. 236 u 237 tal-proċess.

għalhekk it-terminu ta' preskrizzjoni previst fl-imsemmi artikolu tal-Liġi mhux applikabbli għall-każ in eżami.

Għalkemm is-soċjetà attriċi tikkontendi li se mai l-preskrizzjoni applikabbli hi dik ta' hames snin ai termini ta' l-Artikolu 2156(f) tal-Kap.16 tal-Liġijiet ta' Malta¹⁹, il-Qorti ma tistax tidhol f'din il-kwistjoni u tittratta l-applikabilità u/jew id-dekors o meno ta' dan it-terminu ta' preskrizzjoni fil-każ in eżami stante li l-istess ma giex sollevat mis-soċjetà konvenuta. Dan l-osservazzjoni tal-Qorti ssib konferma f'dak provdut fl-Artikolu 2111 tal-Kap.16 tal-Liġijiet ta' Malta, ossia li *l-Qorti ma tistax ex officio tagħti effett għall-preskrizzjoni jekk din ma tiġix eċċepita mill-parti interessata* u f'dak osservat fis-sentenza riportata fil-Volum XXXIII tal-Kollezzjoni ta' Sentenzi tal-Qrati Superjuri ta' Malta, Pt I pg. 481: *il-Qorti ma tistax teżamina jekk hijiex applikabbli xi disposizzjoni oħra f'materja ta' preskrizzjoni, għaliex ġie dejjem stabbilit fil-ġurisprudenza, u del resto huwa konsentaneju għar-raġuni u għall-ispirtu fundamentali fil-materja ta' preskrizzjoni, illi dik għandha tiġi invokata mill-parti, u ma tistax l-Qorti tara u teżamina jekk kienx hemm xi preskrizzjoni li tista' tkun applikabbli, peress illi hija materja kollha ta' kuxjenza.*

Fid-dawl ta' dan kollu osservat jirriżulta għalhekk li l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni a tenur ta' l-Artikolu 2148(b) tal-Kap.16 tal-Liġijiet ta' Malta sollevata mis-soċjetà konvenuta ma hijiex ġustifikata u bħala tali ma għandhiex tiġi milqugħa.

Trattata din il-kwistjoni l-Qorti ser tgħaddi biex tittratta l-azzjoni attriċi fil-mertu, fid-dawl tar-rimamenti eċċezzjonijiet sollevati mis-soċjetà konvenuta.

Azzjoni attriċi fil-mertu:

Kif già iktar 'l fuq osservat, bil-proċeduri odjerni s-soċjetà attriċi tesigi hłas minghand is-soċjetà konvenuta tas-somma ta' Lm929.36, ekwivalenti għal €2,164.82, rappreżentanti l-valur ta' għaxar drums zejt minnha lilha mibjugħa u konsenjati.

Fir-rigward tal-bejgħ u konsenja ta' dawn id-drums taż-zejt, Michael Angelo Fenech, rappreżentant tas-soċjetà attriċi, iddikjara li *l-konsenja saret fil-25 ta' Ottubru 1994 u saret mid-driver impjegat mis-soċjetà attriċi cioè Felix Tabone. Jieħu hśieb il-bejgħ taż-zejt għas-soċjetà attriċi kien hemm it-tifel ta' ħija, Michael Fenech. Però hawnhekk nixtieq ngħid li dan la kien direttur tas-soċjetà attriċi u lanqas kien impjegat magħha u lanqas ma kien shareholder. Qed nirreferi għal Michael Fenech it-tifel ta' ħija. L-istess ngħidu in rigward Alfred Fenech. Dan lanqas ma kien direttur, la impjegat u lanqas shareholder ta' Fuel Oil & Petroleum Co. Ltd. Michael Fenech fil-fatt kien impjegat ma' kumpannija oħra appartenenti lili u lil ħija Alfred. Nerga' nħgid, però li Michael Fenech kien inkarigat miż-zejt in konnessjoni mas-soċjetà attriċi. L-aħħar ġurnata li fil-fatt Michael Fenech u Alfred Fenech kienu ġew għax-xogħol kienet fil-25 ta' Ottubru 1994 minħabba li nqalgħu problemi. F'din id-data li semmejt, Michael Fenech kien ta ordnijiet lid-driver li semmejt sabiex jagħmel il-konsenji lil diversi kumpaniji kliġenti tas-soċjetà attriċi. Bħala użanza d-driver kien jingħata invoice jew delivery note, jiffirma d-driver, kopja tibqa' għand il-kumpannija, id-driver jagħmel id-delivery u jġib il-firma tal-kliġent, jew fuq l-*

¹⁹ Nota Responsiva tas-soċjetà attriċi ppreżentata fl-10 ta' Marzu 2016, fol. 261 sa' 273 tal-proċess.

invoice jew fuq id-delivery note. F'dan il-każ però, lill-klijent cioè Nica Limited ma taha l-ebda dokument. La delivery note u lanqas invoice. Biex inkun preċiż Michael Fenech ma kienx ta d-dokumenti lid-driver. Wara li għaddew xi jumejn gie d-driver għandi u qalli li Michael Fenech kien tani l-ordnijiet in kwistjoni. Li Michael Fenech ma kienx taħ karti sabiex il-klijenti jiffirmawhom. Michael Fenech kien qallu li kien ser jieħu ħsiebhom hu dawn l-invoices jew delivery notes. Però d-driver qalli li f'dan il-każ kienet saret il-konsenja. Wara li d-driver qalli hekk jiena ħriġt delivery note fi kliemi stess delivery document u fuq dan niżżilt il-kwantità ta' żejt li d-driver qalli li kien ikkonsenja. Jiena gie għelt lid-driver jiffirma dan id-dokument u jniżżel fuqu n-numru tat-truck. ... qed nuri l-original tal-konsenja li fil-fatt ma kienix ta' tlett tankijiet kif semmejt iktar 'l fuq iżda ta' għaxar tankijiet. Fl-istess waqt qed nesebixxi fotokopja ta' l-istess dokument li fuqu hemm imniżżel certified true copy in my records u l-firma tiegħi - fol. 27 tal-proċess. Fuq dan id-dokument hemm imniżżel in-numru tat-truck u l-firma tad-driver li semmejt u l-firma tiegħi wara il-kliem issued by. Sadanittant ċempilt lit-tifel ta' ħija Michael Fenech u għedtlu dak li kien qalli d-driver cioè li ma kienx ta d-dokumenti in rigward konsenja. Michael Fenech qalli li kien għamel l-invoices u kien ħallihom fl-uffiċju ta' l-istess kumpannija. Però għedtlu li ma sibtx dawn l-invoices. Għedtlu biex jiġi jurini fejn qegħdin. Però hu rriġjuta li jagħmel dan. Kont ċempilt wara lil Paul Cassar li jiġi ħu Charles Cassar prezenti, in rappreżentanza ta' Nica Ltd. Jiena tkellimt ma' Paul Cassar u dan qalli li kienet saret il-konsenja u kien ingħata l-invoice. Tlabtu kopja. Ħu aċċetta li jagħmilli kopja però avolja ċempilt diversi drabi, din il-kopja qatt ma rċevejtha. Meta minn Ottubru sar Diċembru 1994, jiena ddeċidejt li noħroġ l-invoice. Għalhekk jiena ser nesebixxi l-original li tinzamm mill-kumpannija liema invoice intbagħtet minni f'Diċembru 1994 u għandha n-numru 000855A. Fl-istess waqt qed nesebixxi vera kopja ta' din l-invoice li jiena bgħatt lil Nica Ltd. Fuqha hemm imniżżel certified true copy in my records u l-firma tiegħi - fol. 28 tal-proċess. Qabilha kont bgħatt l-invoice lid-ditta konvenuta. Jiena xorta waħda bqajt inċempel lil Paul Cassar sabiex jibgħatli kopja ta' l-invoice fil-pussess tagħhom diga. Fis-16 ta' Jannar 1995 Paul Cassar kien infurmani li kien għadda l-karti lill-Avukat tiegħu. Meta staqsejtu għaliex qalli għax hekk l-aħjar. Sussegwentement saru diskussjonijiet. Fil-fatt in rigward dan il-każ qatt ma tkellimt mal-konvenut nomine prezenti fl-awla, Charles Cassar. Dejjem tkellimt ma' ħuh Paul Cassar. Paul Cassar spjegali li huma għandhom petrol station. Kellhom xi kuntratt ma' kumpannija oħra tagħna. Din l-aħħar kumpannija tagħna kienet tixtri l-bżonnijiet li kellha in rigward karozzi u trukki jiet tagħna mingħand is-service station tal-konvenut. Il-kumpannija tagħna kienet tixtri on credit. Milli smajt, ħija Alfred kien għamel arrangamenti mas-soċjetà konvenuta sabiex isir set off. In rigward il-kumpannija l-oħra tagħna jisimha Med Oil jekk ma inhix żbaljat. Però ma nistax niftakar fuq liema kumpannija konna nixtru mingħand is-soċjetà konvenuta. In rigward dan il-ftehim ta' set off jiena qatt ma kont naf bih. Qatt ma approvajtu. Meta tkellimt ma' Paul Cassar dwar dan, hu kien qalli li dwar dan il-ftehim ta' set off qatt ma kien tkellem miegħi iżda kien tkellem ma' ħija Alfred²⁰.

Minn din ix-xhieda huwa evidenti li d-delivery document relattiv għall-allegat bejgħ u konsenja ta' għaxar drums taż-zejt lis-soċjetà konvenuta sar **wara** l-allegata konsenja ta' l-istess u addirittura gie ffirmit mid-driver li allegatament ikkonsenja iż-

²⁰ Xhieda mogħtija minn Michael Angelo Fenech waqt is-seduta tas-27 ta' Settembru 1999, fol. 20 sa' 26 tal-proċess.

zejt **ad insaputa u mhux fil-presenza ta'** rappreżentant tas-soċjetà konvenuta. Apparte minn hekk dan id-delivery document gie ffirmat minn Michael Angelo Fenech li però ammetta li hu personlament ma kienx involut fin-negożju mas-soċjetà konvenuta in kwantu dan kien f'idejn it-tifel ta' ħuh Alfred, ossia f'idejn Michael Fenech, u in effetti lanqas kien jaf b'din il-konsenja zejta imma jikkontendi li sar jaf biha għax qallu biha dan Felix Tabone.

Biex tipprova tagħti kredibilità lil dan id-dokument u lill-pretensjoni tagħha fil-konfront tas-soċjetà konvenuta, is-soċjetà attriċi ressqet bħala xhud lil Felix Tabone, id-driver li suppost ikkonsenja ż-zejt lis-soċjetà konvenuta. Dan Felix Tabone xehed illi *qed niġi muri d-dokument a fol. 27 ta' l-atti, li huwa dokument in fotokopja dwar konsenja li saret fil-25 ta' Ottubru 1994. Speċifikatament qed niġi muri l-firma li tinsab n-naħa ta' isfel fil-lemin. L-ewwelnett ngħid li jiena kont insuq truck C 25001, cioè dak in-numru tat-truck innizzel wara l-firma. In rigward dik il-firma, li hemm wara driver signature, wara li eżaminajt ftit fit-tul din il-firma, ngħid li l-firma tiegħi tixbaha. Qed nerga niġi muri l-istess dokument a fol. 27. Niftakar li kont ħadt xi konsenja ġo Petrol Station f'Għajn Dwieli però ma niftakarx kienitx il-konsenja indikata fuq l-invoice a fol. 27. Hawnhekk qed niġi muri l-original tal-fotokopja li qed issirli referenza għaliha invoice number A000051 kulur orange. Il-Qorti vverifikat li din hija vera fotokopja ta' l-original li qed neżamina issa. Wara li eżaminajt dan id-dokument ngħid li naħseb li din hija l-aħħar karta li ffirmajt cioè l-aħħar karta li biha ħriġt 'delivery note'. Niftakar li wara kont tlaqt. Niftakar li din l-aħħar delivery note kienet f'petrol station f'Għajn Dwieli. Biex inkun aktar speċifiku ngħid li d-delivery note saret fil-garage tagħhom ġo Ħaż-Żabbar, cioè ta' Nica Limited²¹.*

Meta Felix Tabone reġa' xehed waqt is-seduta tas-26 ta' Ottubru 2015²², huwa iddikjara li solitament meta kien jikkonsenja xi xogħol għas-soċjetà attriċi għand il-klijenti tagħha huwa kien *inwassalhom imbagħad jekk jagħtini delivery note jiffirmali fuqha u jekk ma tagħnix id-delivery note ikun hemm hu u jiffirmalu*. Mistoqsi jiċċara jekk meta jkollu delivery note jiffirmalu l-klijent u jekk ma jkollux kien ikun hemm Michael Fenech, Felix Tabone wieġeb *Michael Fenech iva*. Huwa ikkonferma li solitament huwa ma kienx jiffirma d-delivery notes u li fir-rigward tad-delivery note mertu ta' dawn il-proċeduri huwa kien gie mġieghel jiffirmaha minn Fenech. Felix Tabone zied jgħid li l-aħħar delivery li huwa għamel versu s-soċjetà konvenuta kienet f'garage Ħaż-Żabbar u li dakinhar kien hemm ukoll Michael Fenech li skontu kien ha ħsieb il-karti hu. Oltre milli seħħ f'tali okkazzjoni, Felix Tabone ma ftakar xejn iktar, la min kien tah struzzjonijiet biex jagħmel il-konsenja Ħaż-Żabbar u lanqas meta gie mġieghel jiffirma d-delivery document, kopja ta' liema tinsab esebita a fol. 27 tal-proċess.

Oltre Felix Tabone s-soċjetà attriċi ressqet bħala xhud lil Michael Fenech²³ illi xehed illi *jiena kont involut ma' diversi kumpanniji li fihom kien involut Michael Angelo Fenech, fosthom is-soċjetà attriċi. Qed niġi muri d-dokument a fol. 27 ta' l-atti ossia invoice A000051 datat 25 ta' Ottubru 1994. Nixtieq nispejga li dan id-dokument ma huwiex invoice iżda delivery note, ossia docket. In rigward dan id-dokument, ma*

²¹ Xhieda mogħtija waqt is-seduta tal-25 ta' Frar 2003, fol. 79 u 80 tal-proċess.

²² Fol. 242 sa' 250 tal-proċess.

²³ Xhieda mogħtija waqt is-seduta tal-31 ta' Jannar 2001, fol. 53 sa' 55 tal-proċess.

kontx jiena li ħriġtu. Jekk qed nagħrafha sew, il-firma fuq dan id-dokument hija ta' l-istess Michael Angelo Fenech. L-istess ngħidu għad-dokument a fol. 26 ta' l-atti, ħlief li dan huwa, fil-fatt, invoice. Lanqas ma kont jien li ħriġt dan id-dokument. Dan l-aħħar invoice huwa datat 9 ta' December 1994. F'din id-data jiena ma kontx involut mad-diversi soċjetajiet, fosthom dik attriċi. In rigward id-delivery date fuq id-dokument a fol. 28, ossija 25/10/94, jien kont għadni però impjegat mad-diversi soċjetajiet. Hawnhekk nixtieq nispjega illi d-delivery dockets bħal fol. 27, l-aktar li kienu jinħarġu kienu għal vapuri, u mhux għal postijiet bħal vapuri u mhux għal service station. Is-soċjetà konvenuta fil-fatt tiġġestixxi service station. Lill-ħaddiema jiena dejjem tajthom invoice. Qatt ma tajthom delivery docket. Niftakar li ċerti aħwa Paul u Charles Cassar. Dawn kienu joperaw Nica Ltd. Jiena żgur li minn għandna ħadu konsenji matul iż-żmien meta jiena kont impjegat mas-soċjetà attriċi u s-soċjetajiet l-oħrajn. Dan kien bejn in-1990 u n-1994, kwazi ħames snin. In rigward jekk kienx hemm xi set off, bejn Nica Ltd u s-soċjetà attriċi, inkun irrid nara l-kotba tal-kumpannija. Fost il-kumpanniji li jiena kont involut fihom, kien hemm minnhom li kienu jixtru prodotti petroliferi mingħand Nica Ltd. Daqqa kienet tixtri kumpannija u daqqa kienet tixtri kumpannija oħra mingħand Nica Ltd.

Xehdu wkoll Paul Cassar u Charles Cassar, rappreżentanti tas-soċjetà konvenuta, u dawn anke bħala xhieda prodotti mis-soċjetà attriċi stess. Entrambe x-xhieda però ċaħdu bl-iktar mod kategoriku li s-soċjetà minnhom rappreżentata għandha pendenzi mas-soċjetà attriċi u addirittura jikkontendu li qatt ma xtraw għaxar drums żejt f'daqqa, l-iktar li qatt xtraw kienu żewġ drums, u li huma ħallsu dak kollu dovut lill-imsemmija soċjetà.

Paul Cassar²⁴ iddikjara li jiena fisem il-kumpannija Nica Ltd. Kont nixtri żejt mingħand is-soċjetà attriċi li jiena nafha bħala tat-*Texaco*. Qatt ma rajt però invoices. Jiena kont nagħmel l-ordni għand is-salesman Michael Fenech diga semmejtu u sa' fejn naf jiena aħna dejjem ħallasna. Il-pagament ma kienx ikun dejjem l-istess. Is-soċjetà attriċi kienet tieħu wkoll il-petrol mingħandna. Qabel il-1995, niftakar li kien hemm xi kont li aħna kellna nagħtu lis-soċjetà attriċi, però l-istess soċjetà kellha tagħtina wkoll. Dan kien matul in-1993 jew 1994. Niftakar li kont tħallast b'ċekk ta' xi mitt lira. Kif tħallast jiena ffirmajtu u tajtu lura lil Michael. Dana kien bħala pagament li kellna nagħtu aħna. Bħala ammont qed insemmi eżempju. Aħna ma nżommu il-karti ta' ħames/sitt snin ilu. Dan huwa diffiċli. B'referenza għal dak is-set off li semmejt ma nistax niftakar ma' liema kumpannija. B'referenza għas-soċjetà attriċi seta' kien sar dan is-set off. Bejn Ottubru u Novembru 1994, ma niftakarx li Michael Angelo Fenech kellimni fuq dan il-kont. Issa ngħid li jista' jkun. Ma niftakarx, però. Ma jidhirlix li Michael Angelo Fenech talabni xi kopja ta' l-invoice relattiv. Inwieġeb ma nafx. Mal-konsenja fil-biċċa l-kbira konna nħallsu cash. Meta però kien ikun każ ta' konsenja urġenti kienet issir il-konsenja u imbagħad inħallsu xi ftit wara. Bħala żejt it-*Texaco* kienet waħda mill-inqas li konna nixtru mingħandha. Ma nafx jekk din kienitx l-unika okkażjoni li ma nħareġ ebda invoice. B'referenza għall-konsenji ġieli ħallasna mal-konsenja u ġieli wara f'każ ta' konsenji mgħaġġlin. Jiena ngħid li bħala pagamenti aħna bqajna dejjem in order anke ma' nies oħrajn. B'referenza għas-set off li semmejt qabel, ossija tpaċija, din ġrat f'okkażjoni waħda. Jekk niftakar sew din is-set off saret

²⁴ Xhieda mogħtija waqt is-seduta tal-31 ta' Jannar 2000, fol. 40 sa' 44 tal-proċess.

matul in-1992 jew 93 cioè fi kliemi stess sentejn qabel spicċaw bejniethom. Qatt ma niftakar li Michael Angelo Fenech approwċjani u talabni kopja ta' l-invoices biex ngħaddihom lil avukat tiegħu. Ma niftakarx li qatt ġara hekk. ... Bħala salesman in konnessjoni ma' transazzjonijiet dejjem kien jidher Michael Fenech mas-soċjetà attriċi. Ma nafx li wara t-tpaċija li semmejt kellniex xi kontijiet pendenti. Konna nieħdu l-konsenji mingħand is-soċjetà attriċi u aħna konna nħallsu. Mingħalija fl-aħħar, qabel ma spicċajt mas-soċjetà attriċi kien hemm xi kont pendenti però dan kien jirreferi illi aħna kellna nieħdu xi haġa mingħand is-soċjetà attriċi. Dan kien madwar Lm30. Mhux suppost li aħna kellna xi kont pendenti. Jiena fi kliemi stess kont noqgħod attent li ma jirkbunx il-kontijiet peress li kellna loan pendenti. Ma nistax ngħid x'kien jisimha l-kumpannija li minnha erġajt igġirajt iċ-ċekk bħala tpaċija. Ma niftakarx mingħand min kellna nieħdu dawn it-Lm30 bħala kumpannija.

Charles Cassar²⁵ xehed illi b'referenza għall-kawża in ezami ... aħna qatt ma xtrajna f'daqqa għaxar (10) drums ta' żejt, l-aktar li xtrajna forsi tnejn (2) f'daqqa. Aħna konna nagħmlu l-order lil Michael Angelo Fenech, jinżel id-driver tiegħu bl-ordni u aħna konna nħallasu tal-konsenja jew ma' l-istess konsenja jew il-massimu l-għada. Hawnhekk nixtieq nikkoreġi ruħi. Għall-ħlas ma kienx jgħaddi Michael Angelo Fenech iżda Michael Fenech it-tifel ta' Alfred Fenech. Jiena ninnega li qatt xtrajna għaxar (10) drums ta' żejt f'daqqa bħal fil-każ in ezami. Dwar dan ma niftakar xejn dwar il-konsenja jekk fil-fatt din ma Saritx. Aħna lilhom qatt ma begħhejna żejt. Aħna konna nixtru biss. Qed niġi mistoqsi jekk konna begħhejna xi petrol jew diesel lil xi kumpannija jew kumapnniji li fihom ta' Fenech kienu involuti. Dwar dan ġieli għaddew mingħandna u xtraw. Qed nirreferi dejjem għal petrol jew diesel. In rigward dawn il-kumpanniji ma niftakarx x'jisimhom. Naf li kienu però involuti bħala Texaco. Bħala kumpannija ma nafx jekk il-bejgħ ta' petrol u diesel kienx isir lill-istess kumpannija li mingħandha konna nixtru l-prodotti l-oħra taż-żejt. M'għandix ideja jekk dak iż-żmien konniex nagħtu bid-dejn prodotti ossija petrol jew diesel lil xi kumpannija ta' Fenech. In rigward dan qatt ma kellna problemi mal-kumpanniji ta' Fenech. Ma niftakarx jekk kienx hemm xi ftehim ta' credit ma' dawn il-kumpanniji. Ma niftakarx min kien jaġixxi ta' accountant fiż-żmien in kwistjoni cioè fl-1994 jew qabel. Ma niftakarx jekk ħija Paul kienx kellimni illi Michael Angelo Fenech kien talbu kopja ta' invoice. Preżentement l-accountant tagħna huwa ċertu Victor Camilleri.

Meta Charles Cassar reġa' xehed fis-seduta ta' l-1 ta' Lulju 2013²⁶, huwa ddikjara li aħna qatt m'għamilna negozju la ma' Kelly Fenech u lanqas ma' Freddy Fenech. Aħna dejjem għamilna negozju ma' Michael Fenech, in-neputi tagħhom. Aħna dejjem ma' Michael Fenech innegozajna. ... kien jiġi hu għandna, kien ikun għaddej u jieqaf u jgħidilna għandkom bżonn xi haġa u dawn l-affarijiet, imma dejjem miegħu, dejjem xtrajna mingħandu u anke ħallasna dejjem lilu. ... Dan kien igibilna l-kont u nħallsuh, issa jekk inbidlu x'ismijiet jew xi affarijiet jien ma nafx. Jien dejjem tajthom lil Michael Fenech, qatt ma kelli dejn magħhom, kull ċertu żmien kien jiġi kull meta kien qisu jiftakar, kull xahrejn jew tlieta u jgħidilna isma' hawn dan id-deficit bejniethom u naqbad u ngħidlu ħa, ġieli kellhom jagħtuna huma flok

²⁵ Xhieda mogħtija waqt is-seduta tat-2 ta' Marzu 2005, fol. 110 sa' 113 tal-proċess.

²⁶ Fol. 215 sa' 217 tal-proċess.

nagħtihom jiena. Mistoqsi jekk is-soċjetà konvenuta għandhiex tagħti lis-soċjetà attriċi, Charles Cassar wieġeb le sur Magistrat u bil-ġurament li le. ... jista' jiġi Michael Fenech għax dejjem miegħu issetiljajna kollox. Aħna konna ninnegozjaw mat-Texaco, it-tankijiet u l-landi Texaco kienu jkunu. Darba meta kienu se jisseparaw bejniethom ġie Michael Fenech ... qabel ma sseparaw ġie Michael Fenech u Freddie Fenech u raw x'hemm pendenti bejniethom u ssetiljajna kollox, jiġifieri la kellhom jagħtuna u lanqas kellna nagħtuhom. ... Konna iklerjajna żgur għax kienu ġew huma. ... Lil Kelly ftit li xejn kellimtu, u kellimtu għax kien jieqaf għandi għad-diesel bil-karozza u saħħa u bongu u daqshekk.

Il-Qorti tosserva li huwa prinċipju assodat fis-sistema ġuridika nostrali li *jinkombi lill-attur b'obbligu u fl-ewwel lok illi jipprova b'mod adegwat l-allegazzjoni ċentrali tiegħu illi l-konvenut huwa debitur tiegħu. Sakemm dan ma jagħmlux il-konvenut jibqa' assistit mill-prinċipju illi l-piż tal-prova huwa l-ewwel mixħut fuq l-attur. Huwa biss f'każ illi l-attur ikun irnexxielu imqar "prima facie" jistabilixxi it-teżi tiegħu illi mbagħad il-piż tal-prova jisposta ruħu għal fuq il-konvenut. Kif jingħad mill-Phipson "On Evidence", 11th Edition, para 103 "In civil cases the evidential burden may be satisfied by any species of evidence sufficient to raise a prima facie case". L-istess awtur jispejga wkoll (op cit, para 91) illi r-regola 'ei qui affirmat non ei qui negat incumbi probatio' is adopted principally because it is but just that he who invokes the aid of the law should be the first to prove his case"²⁷.*

Prinċipju ġuridiku ieħor assodat fis-sistema nostrali huwa li *min jallega l-pagament għandu jippruvah għas-sodisfazzjoni tal-Qorti. Fid-dubju u fin-nuqqas ta' riċevuta għandha tipprevali l-presunzjoni li dejn ma tħallasx, jekk ma jiġix pruvat ... b'mezzi oħra li l-attur huwa sodisfatt. Naturalment l-attur li jallega d-debitu għandu fl-ewwel lok u dejjem l-obbligu li jipprova l-kreditu minnu vantat. Inkella, fin-nuqqas li jagħmel dan, jibqa' jimpera l-prinċipju "actor non probante, reus absolvitur"²⁸.*

Applikati dawn il-prinċipji ġuridiċi għall-każ in eżami, il-Qorti ma hijiex affattu konvinta - dana lanqas moralment konvinta - li s-soċjetà attriċi hija kreditriċi tas-soċjetà konvenuta fl-ammont minnha pretiż. Is-soċjetà attriċi fil-fatt ma rnexxilhiex tipprova b'mod sodisfacenti li fil-25 ta' Ottubru 1994 hija għamlet konsenja ta' għaxar drums żejt lis-soċjetà konvenuta u li konsegwentement l-imsemmija soċjetà għandha tħallasha l-valur ta' tali konsenja.

Il-prova prinċipali tas-soċjetà attriċi huwa d-delivery dokument datat 25 ta' Ottubru 1994 esebit minn Michael Angelo Fenech a fol. 27 tal-proċess. Dan id-dokument però ġie kkreat u ffirmat minn Michael Angelo Fenech stess, persuna li ma kellha assolutament xejn x'taqsam ma' l-allegata konsenja, granet wara li suppost sehħet l-istess konsenja. Il-veraċità ta' dan id-dokument u ta' l-allegata konsenja ma ġiet ikkonfermata u kkoroborata bl-ebda mod. Michael Fenech, li kien il-persuna li attwalment kien jinnegozja mas-soċjetà konvenuta, iddikjara li ma kenitx prassi tas-soċjetà attriċi li jinħareġ delivery document f'każ ta' bejgħ lil postijiet bħal petrol stations. Huwa ddikjara li delivery documents ġeneralment kienu jinħarġu għall-bejgħ ta' żejt lill-vapuri. Apparte minn hekk huwa fl-ebda ħin ma qal u wisq inqas

²⁷ Joseph Camilleri v. Emanuel Calleja, Appell Ċivili Nru. 554/00 deċiża mill-Qorti ta' l-Appell (Sede Inferjuri) fl-20 ta' Jannar 2003.

²⁸ Andrew Dalli v. Michael Balzan noe, Ċitaz. Nru. 187/90 deċiża mill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili fil-31 ta' Jannar 2003.

ikkonferma li fil-25 ta' Ottubru 1994 is-soċjetà attriċi għamlet konsenja ta' għaxar drums żejt lis-soċjetà konvenuta. Felix Tabone, ix-xufier li allegatament ikkonsenja l-għaxar drums żejt lis-soċjetà konvenuta u l-persuna li suppost informa lil Michael Angelo Fenech b'din il-konsenja granet wara li saret, kien ferm skomdu u addirittura incert waqt ix-xhieda tiegħu, kemm meta xehed fis-seduta tal-25 ta' Frar 2003²⁹ kif ukoll meta xehed fis-seduta tas-26 ta' Ottubru 2015³⁰. Għalkemm għaraf il-firma tiegħu fuq id-dokument a fol. 27 tal-proċess, mingħajr tlaqliq qal li solitament huwa ma kienx jiffirma karti għas-soċjetà attriċi u li kien Michael Angelo Fenech illi giegħlu jiffirma dak id-dokument partikolari fl-uffiċċju tiegħu. Għalkemm ikkonferma li kien għamel xi konsenja fil-petrol station tas-soċjetà konvenuta, ma setax jikkonferma li l-konsenja li tidher fuq id-dokument a fol. 27 tal-proċess kienet l-istess konsenja li kien qed jirreferi għaliha hu. Bl-istess mod għalkemm qal li għamel konsenja fil-petrol station tas-soċjetà konvenuta ġewwa Għajn Dwieli, fl-istess nifs qal li l-konsenja saret ġewwa garage li l-imsemmija soċjetà allegatament kellha Ħaż-Zabbar. Ċertament xhieda hekk konfuża u incerta ma tistax titqies li sodisfaċentement tikkonferma u tikkorobora dak allegat mis-soċjetà attriċi.

Fattur ieħor li serjament jimpingi fuq il-kredibilità ta' l-allegazzjoni u konsegwenti pretensjoni tas-soċjetà attriċi fil-konfront tas-soċjetà konvenuta huwa l-incertezza da parte ta' l-istess soċjetà attriċi fir-rigward ta' l-ammont lilha allegatament dovut mis-soċjetà konvenuta. Fil-fattura maħruġa fid-9 ta' Diċembru 1994 - fol. 28 tal-proċess - il-valur pretiż huwa ta' Lm929.36 u dana għall-konsenja li allegatament sehhet fil-25 ta' Ottubru 1994. Bl-ittra uffiċjali datata 25 ta' April 1996 - fol. 174 tal-proċess - is-soċjetà konvenuta giet interpellata thallas *is-somma ta' elf Lira Maltin (Lm1,000) rappreżentanti din is-somma prezz ta' merċa lilek mibjugħa u ikkonsenjata* u f'Marzu 1997 is-soċjetà attriċi talbet u ottjeniet il-ħruġ ta' żewġ Mandati ta' Sekwestru bin-Numru 430/97 u 431/97 - fol. 195 sa' 203 tal-proċess - għall-istess pretensjoni, b'kull wieħed minnhom in kawetla tal-valur ta' Lm600 rappreżentanti *bejgħ u konsenja ta' lubricating oil lis-soċjetà intimata*. Il-proċeduri odjerni, istitwiti fis-6 ta' Marzu 1997, ossia ġurnata biss qabel ma ntalab il-ħruġ tal-Mandati ta' Sekwestru msemmija in kawetla tal-valur ta' Lm600, ġew istitwiti għall-ħlas tas-somma ta' Lm929.36. Huwa evidenti li s-soċjetà attriċi vvantat tlett ammonti għal kollox differenti bejniethom bħala l-valur ta' l-istess allegata konsenja.

Il-Qorti tirribadixxi li ma hijiex affattu sodisfatta bil-livell ta' prova da parte tas-soċjetà attriċi u tqis li l-imsemmija soċjetà ma rnexxilhiex tissodisfa l-oneru tal-prova imposta fuqha, ossia l-oneru li *l-attur li jallega d-debitu għandu fl-ewwel lok u dejjem l-obbligu li jipprova l-kreditu minnu vantat. Inkella, fin-nuqqas li jagħmel dan, jibqa' jimpera l-prinċipju "actor non probante, reus absolvitur"*.

Biex tipprova tissosstanzja l-allegazzjonijiet u konsegwenti pretensjonijiet tagħha s-soċjetà attriċi esebiet ukoll tape ta' telefonati li allegatament sehħew bejn Paul Cassar u Michael Angelo Fenech fil-5 ta' Novembru 1994 u fis-16 ta' Jannar 1995 u bejn Charles Cassar u Michael Angelo Fenech fl-4 ta' Jannar 1995 u t-traskrizzjoni ta' dak li allegatament ingħad bejniethom - fol. 156 sa' 160 tal-proċess. Il-Qorti però ma tistax tqis li tali tape u konsegwenti traskrizzjoni huma prova sodisfaċenti tal-veraċità

²⁹ Fol. 79 u 80 tal-proċess.

³⁰ Fol. 242 sa' 250 tal-proċess.

ta' dak pretiż li jingħad fihom u dana billi ma hemmx mod kif jiġi ikkonfermat li l-persuna li qed titkellem ma' Michael Angelo Fenech kienet fil-fatt Paul Cassar u/jew Charles Cassar u lanqas hemm mod kif jiġi kkonfermat li l-allegati telefonati verament seħħew fid-dati indikati mill-istess Michael Angelo Fenech.

Apparte minn hekk, din il-Qorti ġia kellha l-okkazzjoni tittratta dwar l-illegalità ta' reġistrazzjoni ta' telefonat/i li tkun saret ad insaputa tal-parti l-oħra u b'hekk tal-valur probatorju ta' l-istess u fir-rigward issir referenza għad-Digriet datat l-1 ta' Lulju 2013 mogħti fil-kawża fl-ismijiet **Jason Bonavia et v. Elton Calleja et, Rik. Nru. 2/12**, fejn appuntu ingħad illi l-Qorti ma tistax tonqos milli tagħmel referenza għall-Artikolu 15 tal-Kap. 391 tal-Liġijiet ta' Malta – Att dwar is-Servizz tas-Sigurtà – li jiddisponi illi: (i) bla ħsara għad-disposizzjonijiet li ġejjin ta' dan l-artikolu, kull min xjentement jintercetta jew jinterferixxi ma' komunikazzjoni matul it-trasmissjoni tagħha bil-posta jew bil-mezz ta' sistema ta' radjokomunikazzjoni jew ta' telekomunikazzjoni jew b'kull mezz ieħor ikun ħati ta' reat u jista' jeħel, meta jinsab ħati, għar-rigward ta' kull reat prigunerija għal żmien mhux aktar minn sentejn jew multa ta' mhux iktar minn ħdax-il elf sitt mija u sitta u erbgħin euro u sebgha u tmenin centezmu (€11,646.87) jew dik il-prigunerija u multa flimkien. (2) Persuna ma tkunx ħatja ta' reat skond dan l-artikolu jekk – (a) il-komunikazzjoni tiġi intercettata jew interferita skond mandat maħruġ mill-Ministru skond l-artikolu 6; jew (b) dik il-persuna jkollha tassew għax tahseb li l-persuna li lilha, jew il-persuna li minnha, ssir jew tintbagħat il-komunikazzjoni tkun tat il-kunsens tagħha għall-intercettazzjoni jew interferenza. (3) Persuna ma tkunx ħatja ta' reat skond dan l-artikolu jekk il-komunikazzjoni tiġi intercettata jew interferita għal għanijiet li jkollhom x'jaqsmu mal-għoti ta' servizzi postali, ta' radjokomunikazzjoni jew ta' telekomunikazzjonijiet jew bi twettiq ta' kull liġi li jkollha x'taqsam ma' l-użu ta' dawk is-servizzi. Minn dan l-artikolu tal-Liġi joħroġ ċar li salv għal dak provdut fis-subregolamenti (2) u (3) ta' l-istess artikolu, l-intercettazzjoni – li tinkludi wkoll recording – ta', fost affarijiet oħra, telefonati mingħajr il-kunsens tal-persuna li tkun qed tagħmel jew tirċievi dik it-telefonata huwa illegali u għalhekk, ladarba fil-każ in ezami r-recording tat-telefonata bejn l-attur u il-konvenut saret mill-konvenut ad insaputa u b'hekk mingħajr il-kunsens ta' l-attur isegwi li l-istess hija illegali u konsegwentement mhux ammissibbli bħala prova.

Dawn l-osservazzjonijiet tal-Qorti fid-Digriet ta' l-1 ta' Lulju 2013 ġew ikkonfermati mill-Qorti ta' l-Appell (Sede Inferjuri) fis-sentenza Tagħha tat-12 ta' Ġunju 2020 mill-appell intavolat f'dawk il-proċeduri *inter alia* mill-istess imsemmi Digriet. Fis-sentenza Tagħha l-Qorti ta' l-Appell (Sede Inferjuri) osservat illi: *din il-Qorti tikkondividi l-ħsieb ta' l-ewwel Qorti u tikkonferma li kienet korretta fid-deċiżjoni tagħha. Id-dispożizzjonijiet ta' l-artikolu 15 tal-Kap.391 huma ċari u ma jhallux lok għal interpretazzjoni kif donnhom qegħdin jippretendu l-appellanti meta jagħmlu riferiment għas-sentenza tal-Qorti Kriminali. Skond dak l-artikolu, kull intercettazzjoni - li skond it-tifsira mogħtija fl-artikolu 2 ta' l-istess liġi tinkludi ukoll att ta' reġistrazzjoni - ta' komunikazzjoni b'diversi modi inkluż dik tat-telekomunikazzjoni, hija reat sakemm ma tkunx saret bis-saħħa ta' mandat maħruġ mill-Ministru skond l-artikolu 6 ta' dak l-Att jew sakemm ma jkunx hemm il-kunsens tal-parti l-oħra. Fil-każ odjern ir-reġistrazzjoni saret mingħajr is-saħħa ta' mandat skond l-artikolu 6 u, kif sewwa osservat l-ewwel Qorti, l-appellat ċertament ma kienx ta l-kunsens tiegħu. Dan ifisser li dik ir-reġistrazzjoni hija illegali u ma*

tistax tingieb bhala prova. Ma' dan għandu jingħad ukoll li r-riferiment ta' l-appellanti għas-sentenza tal-Qorti Kriminali huwa żbaljat, prinċipalment għaliex l-isfond hawnhekk mhux wieħed ta' att kriminali. F'dawk il-proċeduri r-registrazzjoni saret f'kuntast ta' theddid lill-persuna li kienet irregistrat it-telefonata, iżda fil-proċeduri odjerni huma l-appellanti stess li fir-risposta tagħhom għat-talba ta' sfilz ipprezentata mill-appellati quddiem l-ewwel Qorti, li jitfgħu dawl fuq dak li ntqal meta jgħidu li tali registrazzjoni tikkostitwixxi "prova ta' transazzjoni kummerċjali". Is-sentenza fl-ismijiet AB v. CB ukoll m'għandhiex rilevanza għall-każ odjern, għaliex minn qari akkurat tagħha jirriżulta li għalkemm wieħed mix-xhieda pprezenta r-registrazzjoni ta' telefonata li saret ma' missieru, ma sar l-ebda riferiment mill-Qorti għall-istess registrazzjoni fil-konsiderazzjonijiet tagħha li wasluha għad-deċiżjoni finali. Anki fis-sentenza fl-ismijiet Onor. David Agius v. Aleks Farrugia l-Qorti ta' l-Appell (Ċivili Inferjuri) ma strahet bl-ebda mod fuq ir-registrazzjoni tat-telefonata li kienet giet ipprezentata mill-konvenut. Barra minn hekk għandu jiġi osservat li fl-ebda proċedura imsemmija ma kien hemm talba għall-isfilz mill-parti l-oħra għal kwalunkwe raġuni, u għalhekk kien għall-Qorti rispettivi li jiddeċiedu x'piż kellhom jaqṡtu lil dik il-prova.

Fil-fehma tal-Qorti dawn l-osservazzjonijiet appena citati japplikaw ukoll fil-każ in eżami u b'hekk in kwantu r-registrazzjoni sottomessa minn Michael Angelo Vella a fol. 156 tal-proċess hija llegali, l-istess, bil-konsegwenti traskrizzjoni tagħha, ma tista' u ma għandha tingħata l-ebda piż probatorju u bhala tali qed tiġi għal kollox skartata.

Fid-dawl ta' dan kollu osservat il-Qorti tqis li t-talba attriċi ma gietx debitament ippruvata mis-soċjetà attriċi u bhala tali tirriżulta għal kollox ingustifikata u b'hekk ma tistax tiġi milqugħa.

Għal dawn ir-raġunijiet il-Qorti taqta' u tiddeċiedi billi filwaqt li tiċhad l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni a tenur ta' l-Artikolu 2148(b) tal-Kap.16 tal-Liġijiet ta' Malta sollevata mis-soċjetà konvenuta, tilqa' l-eċċezzjonijiet tas-soċjetà konvenuta fil-mertu u konsegwentement tiċhad it-talba attriċi.

L-ispejjeż ta' dawn il-proċeduri jibqgħu a karigu tas-soċjetà attriċi.

MAĠISTRAT

DEPUTAT REĠISTRATUR